

Maahanmuuttajaoppilaat

Turun normaalikoulussa / Annele Laaksonen, 2007

Maahanmuuttajat Suomessa

- **Ulkomaan kansalaisia** **112 515**
- **2,2 % väestöstä**
- **Pakolaisia vastaanotettu** **25 100**

Ulkomaan kansalaisia / vieraskielisiä:

- **valmistava opetus** **1 475**
- **perusopetuksessa** **1 6 000**
- **lukiossa** **1890**
- **kansanopistojen maahanmuuttajakoulutus** **540**
- **valmistava koulutus (ammattillinen)** **970**
- **ammattillinen peruskoulutus** **4500**
- **aikuisten ammattillinen lisäkoulutus** **780**
- **yliopistoissa** **4200**
- **ammattikorkeakoulut** **3430**

Suurimmat ryhmät

- **Venäjä** 24 462, **Viro** 15 065, **Ruotsi** 8306, **Somalia** 4745, **Serbia-Montenegro** 3298,
- Irak 3283, Kiina 2853, Saksa 2743, Iso-Britannia 2739, Iran 2593, Thaimaa 2559, Turkki 2515,
- USA 2120, Afganistan 1828, Vietnam 1630
- Bosnia-Hertsegovina 1580, Intia 1539, Ukraina 1322, Ranska 1081, Italia 1080, Sudan 911, Puola 872, Alankomaat 867, Espanja 734, japani 717, Unkari 666, Jugoslavia 656, Norja 649

Maahanmuuttajaoppilaat Turun normaalikoulussa

- **1980-luvun alkupuoli chileläisiä pakolaisia**
- **1990-luvun alkupuoli vietnamilaiset pakolaiset**
- **1993-paluumuuttajuuteen uusi tulkinta-venäjän ja vironkieliset paluumuuttajat,**
1993 ensimmäiset Kosovon albaanit, 1994-ensimmäiset somalit,
- **1994 33 oppilasta**
- **1996 73 oppilasta**
- **1997 92 oppilasta**
- **1999 150 oppilasta**
- **2000 170 oppilasta**
- **2001 187 oppilasta**
- **2002 192 oppilasta**
- **2003 220 oppilasta**
- **2004 253 oppilasta**
- **2005 266 oppilasta + 72 (KV -koulu), yht. 338**
- **2006 298 oppilasta + 90 (KV- koulu), yht. 388**

Maahanmuutto

- maahantulon syy vaihtelee
- maassaoloaika vaihtelee
- vrt. toisen (suku)polven maahanmuuttajiin

Maahanmuuttajien pääryhmät

1. Paluumuuttajat (ulkosuomalaiset) ja ne, jotka ovat muuttaneet Virosta, Venäjältä tai entisen Neuvostoliiton alueilta,
2. Avioliiton, työn (työperäinen maahanmuutto lisääntynyt) tai muusta syystä ulkomailta muuttaneet,
3. Turvapaikanhakijat
4. Kiintiöpakolaiset
5. Pakolaisryhmien ja paluumuuttajien omaiset, perheen yhdistämisen kautta muuttaneet

Toisen polven maahanmuuttajat

- **Vanhempien kotoutuminen / kotouttamislaki**
"honeymoon", toiveet, turhautumiset, työttömyys, rasismi, demokratia, tasa-arvo, elintaso, paluuajatus, arjen sujuminen, lapsille parempi tulevaisuus
- **Lasten kotoutuminen**
(toisen polven maahanmuuttajat))
toive paremmasta elämästä, koulutus, työ, perhe, avioituminen, tulevaisuus, omat lapset / riskit vrt. Ranskaan
- perheenjäsenet kotoutuvat eri tahdissa ja eri tavalla (vanh. tuki)
- identiteettineuvottelut / nuori ei saa jäädä yksin! /välisukupolvi
- opintojen onnistuminen –opiskelujärjestelyt!

VUONNA 2003 perusopetuksessa

- Suomi toisena kielenä -oppimäärän mukaan opiskeli 10 068 oppilasta
- Kuntiin oli perustettu suomi toisena kielenä - opetukseen yhteensä 40 äidinkielen ja kirjallisuuden opettajan virkaa

Suomi toisena kielenä - ylioppilaskokeeseen ilmoittautuneet

	kevät	syksy
• 2005	333	176
• 2004	291	138
• 2003	269	124
• 2002	239	113
• 2001	209	100
• 2000	204	106
• 1999	144	89
• 1998	112	87
• 1997	84	35
• 1996	47	19

Monikulttuurinen koulu

kulttuurisensitiivinen koulu

- **oppisisällöt ja opetusmateriaali tukevat** tasapuolisesti opiskelijoiden kulttuurista määräytyntä kokemusmaailmaa
- **tietoisuus koulun kulttuurillisesti** määräytyneistä normeista, odotuksista ja arvoista
- **vuorovaikutus ja yhteistyö** kodin ja koulun välillä olennainen osa opettajan työtä
- **opettaja saa tietoa** lapsen taipumuksista, aikaisemmista kokemuksista ja kodin arvostuksista

Mitä opettajan on hyvä tietää?

- Perhetausta
- Kulttuuritausta
- Kielitausta
- Koulutustausta
- Ikä, elämänkaaren vaihe, biologinen kehitys
- Kokemustausta
- Persoonalliset luonteenpiirteet

Maahanmuuttajaperheen kohtaaminen

- perustana oma ammattipätevyys
- perheen näkökulman kuunteleminen ja kunnioittaminen
- kokonaistilanteen selvittely
- ratkaisuvallan antaminen perheelle – tärkeä tekijä
- tulkki myös itseäsi varten
- Kulttuurisensitiivisyys lähtee itsetuntemuksesta
- viestinnän kompastuskivet
- arvot ja normit
- tietoisuus omasta vallankäytöstä

Koulumenestykseen vaikuttavia tekijöitä

- **vahva kotikulttuuri** ja oman äidinkielen ylläpito
- oppilaan **oma suhtautuminen** kouluun
- kulttuuriperintönä saatu **arvostus koulua kohtaan**
- positiivisena koettu **etninen identiteetti**
- **valtakulttuurin** luoma kollektiivinen **kuva** oppilaan etnisyydestä
- työssä käyvän **aikuisen malli**

Oppimiseen korreloivat tekijät

- ikä
- koulutustausta
- kulttuuritausta
- motivaatio-tulevaisuuden suunnitelmat

Siirtolaisten kielet

- siirtolaisilla tavallisesti kaksi kieltä, jotka eriytyvät omiin tehtäviinsä
- uuden kielen tehtävä aluksi varsin käytännöllinen: on selviydyttävä arkielämästä (pintasujuva kieli)
- äidinkielellä hoidetaan syvempi vuorovaikutus, mikäli mahdollista (ajattelukieli)

Sosiaalinen kielitaito

Basic Interpersonal Communicative Skills, BICS

- saavutetaan yksilöllisistä eroista riippuen 2-3 vuodessa
- kielitaito on sosiaalisen vuorovaikutuksen väline
- sosiaaliseen kontekstiin perustuvasanavarasto, konkreettiset käsitteet, yksinkertainen kielellinen rakenne; tässä ja nyt -kielitaito, jonka lapsi oppii toiminnassa, tarvitsee rohkaisua uuden kielen käyttämiseen ja virheiden sallimista.

Kognitiivinen kielitaito

Cognitive / Academic Language Proficiency, CALP

- saavutetaan yksilöllisistä eroista riippuen noin 6-8 vuodessa
- kielitaito on kognitiivisten toimintojen väline;
- monipuolinen sanavarasto, abstraktien käsitteiden hallinta, taito erottaa erilaisia tekstityyppejä; jos hallitsee hyvin oman äidinkielen, saavuttaa helpommin myös uuden kielen akateemisen kielitaidon, tarvitaan tukea ja ohjausta,
- (amer. Jim Cummins)

ÄIDINKIELI

- Äidinkieli on ihmisen tärkein kieli, se on tunteen ja ajattelun kieli.
- Äidinkieli on lapsen ja vanhempien yhteinen koti, jossa on mahdollisuus säilyttää oman kulttuurinsa tapoja ja perinteitä.
- Äidinkieli on myös perusta uusille kielille ja siitä lähtee tie kohti kaksikielisyyttä.

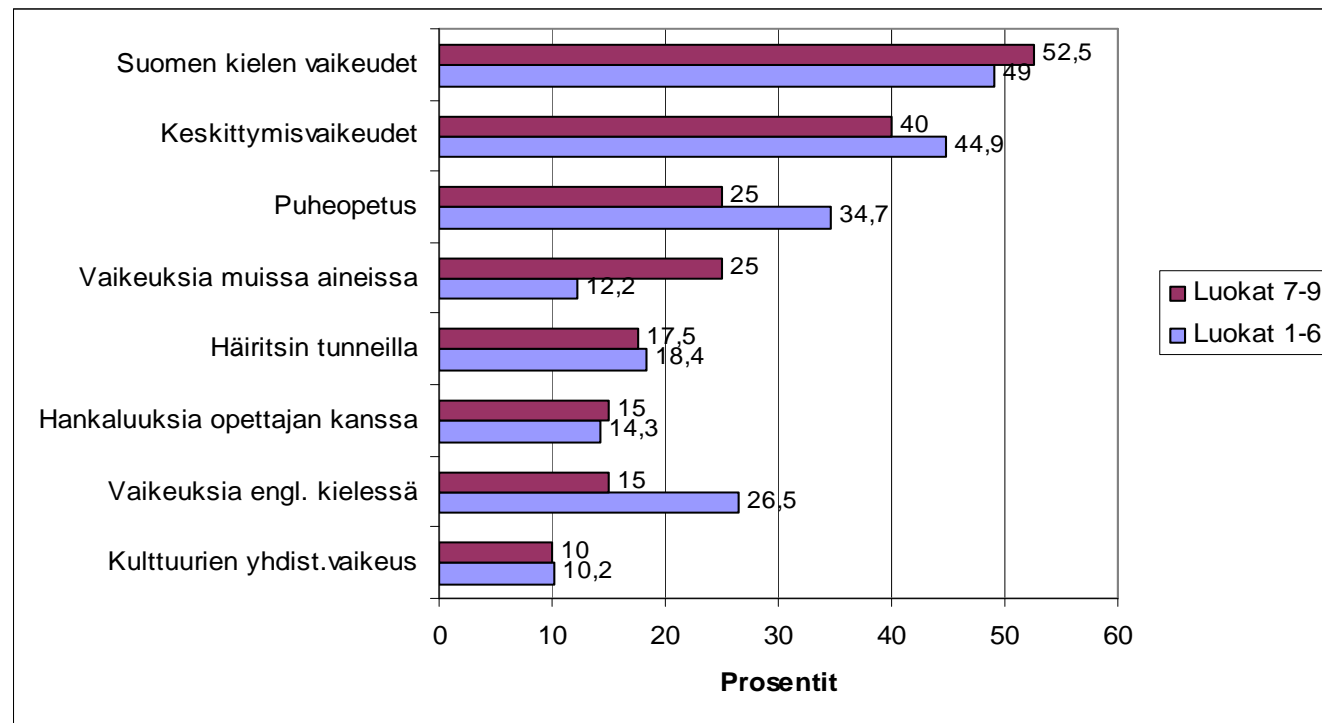

S2-opetus

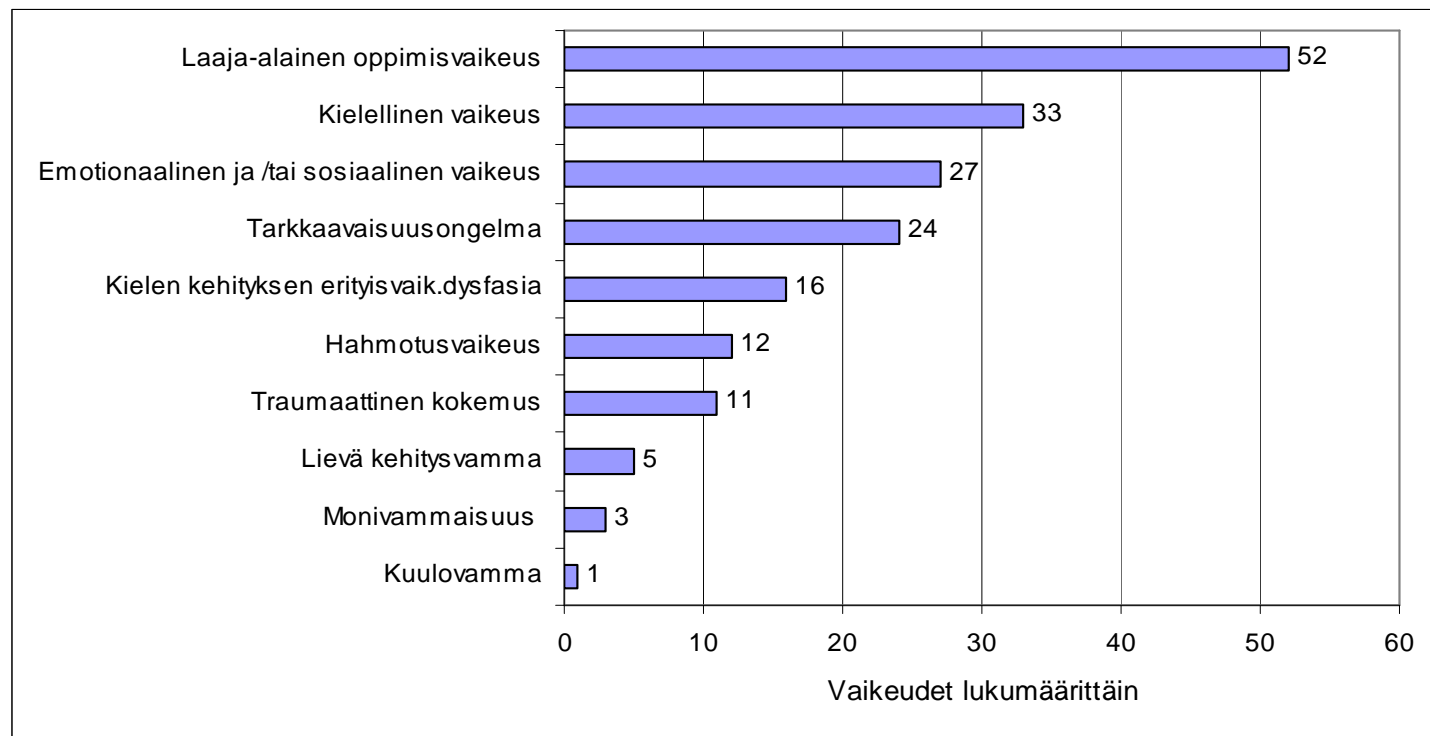
- **Jokainen opettaja** on maahanmuuttajaoppilaan suomen kielen opettaja
- **Omankielinen** tukiopetus, valmistava opetus (1/2-2 v)
- samanaikaisopetus omalla äidinkielellään
- oppilas saa aineenopettajan opetusta **pienryhmässä tukiopetuksena** (esim. matematiikka, fysiikka, historia,)
- oppilaalle yksinkertaistetulla suomen kielellä kirjoitettua **oheislukemistoa** (historia, biologia, kemia)
- oppilaalle opetetaan suomen kieltä myös hänen omalla äidinkielellään (suomen kielen opettaja + kieliavustaja)
- oppilaalle opetetaan myös omaa äidinkieltä

Maahanmuuttajaoppilaiden koulunkäynti- vaikeudet oppilaiden itsensä kokemina

(2004, Turun kaupungin tukea tarvitsevat maahanmuuttajajoukko, Annele Laaksonen)

Maahanmuuttajaoppilaiden vaikeudet lausuntojen mukaan (Annele Laaksonen, 2004)

Maahanmuuttajaoppilaan kommentteja opetuksesta

- Opettaja opettaa liian nopeasti
- Opettaja ei ymmärrä, mitä yritän sanoa
- Opettaja puhuu erityisen vaikeaa kieltä (murre)
- On vaikeita sanoja, joita en ymmärrä
- On kirjoitusongelmia, kun opettaja ei kirjoita mallia taululle
- Opettajan ääni ei kuulu
- Ei voi kysyä kesken opetuksen, kun muut pitävät tyhmänä
- Ymmärrän kysymykset väärin ja vastaa väärään asiaan
- Pelottaa joka päivä

Kielen hallinta

- Maahanmuuttaja osaa kouluun tullessaan **oman äidinkielen perusosan**
- mikäli **perusosa** on heikko, oppilas siirtyy vaillinaisesta perusosasta suomen kielen **lisäosaan**, lukeminen ja kirjoittaminen voi olla vaikeaa,
- **välikieli** – fossiloitunut kieli, (jämähtänyt) puolikielisyys

Ongelmia kielen opiskelussa

- Jos operoit yksinkertaisen kielen kanssa, leimaudut yksinkertaiseksi
- lapset oppivat nopeammin
- katukielestä omaksutaan omaan kielirekisteriin sopimattomia ilmaisuja

Mitä vanhemmat pelkäävät kaksikielisyydestä?

- oma äidinkieli unohtuu / sitä ei opita kunnolla
- vanhempien ja lasten välille kasvaa kuilu
- lapsi kasvaa "liian" sisälle uuteen kulttuuriin (oma kansallisuusidentiteetti katoaa)

Kokeet

(vaihtoehtoiset tavat)

- oppi- tai sanakirja kokeessa
- ilman aikarajaa
- vastaukset omalla äidinkielellä (kääntäjä)
- koe suullisesti
- kysymykset katsotaan etukäteen tai koe-tilanteen alussa
- koe avustajan kanssa
- tehtävät "selkokielisesti"
- oppilas tekee kokeen ensin normaalisti, uusinta avustettuna
- miksi erityiskohtelu - arvioinnin perusteet

Selkosuomea

- Puhu suomea (ei englantia)
- puhu hitaasti ja selvästi
 - erottele sanat
 - artikuloi selvästi
- palauta sanat perusmuotoon
- käytä yleiskieltä (ei murretta)
- käytä yksinkertaista, konkreettista kieltä
- älä huuda

Mamun oppimiskäsitys

- oppimista tapahtuu, kun opettaja kaataa tietoa oppijan päähän
- oppija itse ei voi aktiivisesti vaikuttaa oppimiseen
- oppimiseen liittyy pakottamista
- oppiminen on vakavaa (ja ikävää)
- oppiminen on ulkoa oppimista
- oppimista tapahtuu vain luokassa
- oppiminen loppuu tutkintoon

Mitä tapahtuu, kun mamu kohtaa suomalaisen oppimiskäytännön?

- Se voi olla
 - ahdistavaa, suututtavaa, pelottavaa
 - > seurauksena halveksunta, mitätöinti, aggressiivisuus, turhautuminen
 - vapauttavaa, hauskaa
 - > seurauksena nopeampi integraatio

Oppilashuoltohenkilökunta maahanmuuttajaoppilaan tukena

- **Yhteinen kieli** (tulkki, myös itseään varten)
- **Oppilaan taustatiedot** (perhe-, koulutus- kulttuuritausta, Suomessa oloaika jne.)
- **Traumatisoitunut oppilas**, perhe - miten autat (koti-ikävä, yksinäisyys, psykosomaattiset oireet, mielenterv.-ongelmat häpeä, niistä ei puhuta, ym.)
- **Epäluulo viranomaisia kohtaan** (oudot ammatit, psykologi, kuraattori, "kallonkutistajat" ongelmat ratkaistu perheen ja suvun kesken)
- **Tietoisuus omasta vallankäytöstä:** mamuasiakas on riippuvainen valtakulttuurin viranomaisesta; hän ei tunne kieltä, ei lakeja, eikä organisaatiota eikä asiakkaan asemaa siinä
OHR:n tavoitteena on oppilaan elämänhallinnan ylläpitäminen ja se pyrkii omalta osaltaan tasoittamaan ristiriitoja asioita selvittelemällä ja sovittelemalla

Tietoa suomalaisesta koulusta

- Koulujärjestelmä tutuksi (OPS, arviointi, yhteistyö, reissuvihko, läksyt, retket yms.)
- Omakielinen opettaja (linkki kahden kulttuurin välillä)
- Omakieliset esitteet ([www. mopedkoulu.fi](http://www.mopedkoulu.fi)), suullinen tieto
- Vanhempien kuunteleminen (pelko menettää kasvonsa ja arvovaltansa)
- Lapsen kuunteleminen, perustuu lakiin ja tasa-arvoon, ei epäluottamus vanhempia kohtaan), oppilas itse aktiivinen oppija, ns. välisukupolvi
- Käyttäytymissäännöt koulussa ja kotona
- Tyttöjen ja poikien tasavertaisuus, ryhmätyöt, jälkityöt jne.

Monikulttuurinen koulu

kulttuurisensitiivinen koulu

- **oppisisällöt ja opetusmateriaali tukevat** tasapuolisesti opiskelijoiden kulttuurista määräytyntä kokemusmaailmaa
- **tietoisuus koulun kulttuurillisesti** määräytyneistä normeista, odotuksista ja arvoista
- **vuorovaikutus ja yhteistyö** kodin ja koulun välillä olennainen osa opettajan työtä
- **opettaja saa tietoa** lapsen taipumuksista, aikaisemmista kokemuksista ja kodin arvostuksista

KOULUTUS

- **Koulumenestys** monien tekijöiden summa
- **Opetusmuodot ja –sisältö** pohjautuvat aina oletukselle tietynlaisesta kokemustaustasta
- Opetuksen muodollisella tasa-arvolla ei aina voida saavuttaa **todellista tasa-arvoa**
- Tarvitaan erilaisten tarpeiden mukaan **räätälöityä opetusta** (integroitu opetus)

Mamun näkemys opettajuudesta

- Opettaja on auktoriteetti
- Opettaja on mies
- Opettaja opettaa
- Vain opettajalta voi oppia

Taiteilu ja tasapaino kahden kulttuurin välillä

- **Monikulttuurinen identiteetti:** eri puolet korostuvat ympäristön mukaan, koulussa käyttäytyään suomalaisemmin, kotona ja sukulaisten luona enemmän vähemmistökulttuurin mukaan.
- **Nuorilla vaikeaa,** voi tuntua, että Suomessa ei ole rajoja ollenkaan, **toisen polven maahanmuuttajat** (tulevaisuus Suomessa ?)
- **Perheen kotoutuminen,** työssä käyvän aikuisen malli puuttuu (n. 28% työttöminä)

Kroatialainen sanonta

”Lapset ovat koruja
maailmassa.”